

Beslut avseende insatsområde kirurgisk behandling av lipödem

Lipödem är ett kroniskt tillstånd (R60.0B enligt ICD-10) som kännetecknas av en symmetrisk, oproportionerlig ansamling av underhudsfett på ben, höfter och stuss, ibland även armar. Huden är mjuk och oelastisk med palpabla knutor i underliggande fettväv. Det föreligger även en benägenhet att utveckla blåmärken. Subjektivt upplevs en ökad känslighet och tryckömhet i engagerade områden. Rent funktionellt kan tillståndet leda till felställningar i leder och funktionsinskränkning med påverkan på arbetsförmåga och ADL. Psykosociala besvär utgörs av nedsatt arbetsförmåga, svårighet att delta i fysisk aktivitet, svårighet att hitta kläder och effekter på individens privatekonomi.

Samsjuklighet, eller förekomsten av flera sjukdomar samtidigt, är relativt vanligt. Obesitas (fetma) är ett av de mest förekommande tillstånden och står för cirka 50 % av fallen.

I dagsläget finns ingen botande behandling, men symtomlindring kan uppnås med konservativa åtgärder såsom kompression, massage, kost- och motionsrådgivning samt viktkontroll.

Fettsugning är en väletablerad kirurgisk teknik som används för att reducera subkutant fett vid olika tillstånd. Metoden är utbredd inom den estetiska plastikkirurgin i privat regi men används även vid behandling av olika sjukdomstillstånd inom den offentligt finansierade sjukvården. Metoden är patientsäker om etablerade riktlinjer följs. Fettsugning av extremiteter används bl a vid kirurgisk behandling av lymfödem. Det saknas dock vetenskapliga studier av god kvalitet som stöder patientnyttan av kirurgisk lipödembehandling.

Under våren 2023 tillsattes en nationell arbetsgrupp (NAG) med uppdraget att ta fram ett nationellt kliniskt kunskapsstöd för fettsugning vid lipödem. Arbetsgruppen kunde dock inte enas om en riktlinje, då det för närvarande saknas vetenskapliga studier av tillräckligt hög kvalitet i ämnesområdet. Mot denna bakgrund kunde inte heller en vägledning som underlag för det fortsatta arbetet med att utveckla nationella riktlinjer för kirurgisk behandling av lipödem tas fram.

NPO:s slutsats är att patienter med de symtom som associeras med lipödem behöver få tillgång till vård som inkluderar adekvat diagnostisk utredning och behandling. Idealt sett bör vården bedrivas multidisciplinärt för att säkerställa korrekt diagnos och tillgång till konservativa behandlingar som kompression, massage, träning, kostråd och, vid behov, annan behandling för obesitas. Om konservativ behandling inte är tillräcklig kan fettsugning övervägas. Detta trots avsaknad av evidens. Indikationen för fettsugning skulle då kunna vara befast eller risk för signifikant funktionsinskränkning och ledpåverkan hos patienter med ett BMI under 30. Vid fettsugning på indikationen lipödem ska behandlingen utföras inom ramen för en klinisk studie med både pre- och postoperativa mått, både objektiva och subjektiva (PROMs), för att utvärdera effekten. Sådana studier skulle förbättra kunskapsläget och bättre definiera fettsugningens roll i behandlingen av lipödem.

NPO kirurgi och plastikkirurgi 250619
genom/
Arthur Jänes, ordförande